

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 23.09.2017
Yayın Kabul Tarihi: 04.12.2017

Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation of Social Studies Course Books

Yrd. Doç. Dr. Eray ALACA **

Öz:

Cumhuriyetin ilk yıllarında ayrı birer ders olarak verilen “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” dersleri 1968 yılında “Sosyal Bilgiler” dersi adı altında birleştirilmiştir. İlkokulların 4. ve 5; ortaokulların 1., 2. ve 3. sınıflarında “Sosyal Bilgiler” dersi verilmeye başlanmıştır. 1985 yılından itibaren dönemin siyasi ortamının da etkisi ile ilköğretimin orta kısmında verilen “Sosyal Bilgiler” dersi programdan çıkarılarak yerine “Milli Tarih”, “Milli Coğrafya”, “Vatandaşlık Bilgileri” ve “T.C. İnkılap Tarihi” dersleri programa eklenmiştir. 1997 yılında ise sekiz yıllık kesintisiz eğitim kapsamında programlar tekrar değişime uğramış ilköğretimin orta kısmında verilen “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya” dersleri programdan çıkarılarak “Sosyal Bilgiler” dersi tekrar programa girmiştir. Bu çerçevede araştırmada programların değişimine bağlı olarak öğrenime alınan veya öğrenimden kaldırılan Sosyal Bilgiler ders kitapları incelenmiştir. Araştırmanın kaynakları olarak başta Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Kararları, Milli

* Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, eray.alaca@giresun.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0002-4886-4700>

Eğitim Şuralarında alınan kararlar ve ilköğretim(ilkokul ve ortaokul) programları esas alınmıştır. Doküman analizi yöntemi kullanılan araştırmada Sosyal Bilgiler ders kitaplarının öğrenimde olduğu dönemlerdeki siyasi durumda dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Ayrıca Sosyal Bilgiler ders kitaplarının öğrenime alındıkları ve öğrenimden kaldırıldıkları yılların görülebilmesi için de tablolar oluşturulmuştur. Böylece belli dönemlerde Sosyal Bilgiler ders kitaplarının farklı yazarlara yazdırılmasının ve farklı yayınevleri tarafından basılmasının nedenleri ile ilgili değerlendirmeler yapılabilmektedir.

Anahtar sözcükler: Coğrafya, Ders Kitapları, Sosyal Bilgiler, Tarih, Vatandaşlık Bilgileri.

Abstract

“History”, “Geography” and “Civics” courses, which used to be instructed as different courses in the early years of the Turkish Republic, were combined as “Social Studies” course in 1968. Accordingly, “Social Studies” courses were introduced in the 4th and 5th grades of primary schools and the 1st, 2nd and 3rd grades of middle schools. As of 1985, partly due to the political climate of the time, “Social Studies” courses were eliminated from the middle school curricula and were replaced with the courses called “National History”, “National Geography”, “Citizenship Education” and “History of Turkish Revolution”. With the introduction of the 8-year compulsory and continuous education in 1997, curricula were reconstructed. As a consequence, “National History” and “National Geography” courses were removed from the program in the middle school grades and “Social Studies” courses were included in the programs once again. In this regard, all the “Social Studies” course books that were introduced or withdrawn from use in line with the waves of curricula changes were investigated in the present study. The research was based particularly on the Turkish Ministry of National Education Journal of Communiqués in addition to the Decisions of the Board of Education and Discipline of the Turkish Ministry of National Education, decisions taken by the National Education Council and the basic education curricula (primary and middle school). Document analysis method was employed in the study and some categories were constructed in relation to the periods in which each “Social Studies” course books were in use, with due consideration given to the specific political climates of the respective periods. Besides, tables were created to display the years when each social studies course books were introduced or withdrawn from use. In this way, it became possible to interpret the reasons why in some certain periods, different authors were assigned to write Social Studies course books and why those books were published by different publishers.

Keywords: Geography, Course books, Social studies, History, Civics.

Giriş

Cumhuriyetin ilk yıllarında “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” dersleri ayrı birer ders olarak ilkokulların dördüncü sınıflarından itibaren verilmiştir. 27 Mayıs 1960 yılında albaylar cuntasının yönetime el koymasından sonra bu derslerin birleştirilmesi için 1961 yılında bir komisyon toplanmış ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bir rapor sunulmuştur (Merey, 2016). Rapor kapsamında 1962 yılında hazırlanan taslak program ile bu dersler “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında birleştirilmiştir (MEB, 1962). Dersin ayrı bir kitabı olmayıp mevcut “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” dersleri ayrı ayrı verilmeye devam edilmiştir. Bu ders 1968 yılından itibaren uygulanacak olan “Sosyal Bilgiler” dersine de bir hazırlık olmuştur¹.

1962 tarihli taslak program 6 yıl denendikten sonra 1968 yılında ülke genelinde uygulamaya konulmuştur (Gelişli, 2005). Bu program kapsamında öncelikle ilkokulların 4. ve 5. sınıflarında verilmeye başlanan “Sosyal Bilgiler” dersi ardından ortaokulların tüm sınıflarında verilmeye başlanmıştır (MEB, 1968). Böylece ilkokul 4. sınıftan itibaren verilen “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” dersleri de programdan çıkarılmıştır.

12 Eylül 1980 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)’nin yönetime el koyması ile eğitim ve öğretim alanında da değişiklikler yaşanmıştır (Akyüz, 2015). İlkokulların 4. ve 5. sınıflarında “Sosyal Bilgiler” dersi verilmeye devam edilirken, ortaokullarda “Sosyal Bilgiler” dersi kaldırılmış yerine ortaokulların birinci ve ikinci sınıflarına “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya”, üçüncü sınıflarına da “T.C. İnkılap Tarihi” ve “Vatandaşlık Bilgileri” dersleri konulmuştur. Bu derslerin adı sonradan değiştirilmiştir.

28 Şubat 1997 yılında toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK) kararları sonrasında başlayan kesintisiz sekiz yıllık ilköğretim uygulaması kapsamında ilköğretim 6. ve 7. sınıflarda verilen “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya” dersleri “Sosyal Bilgiler” dersi adı altında birleştirilmiştir (Demircioğlu, 2008; Akpınar ve Kaymakçı, 2012). Mevcut ders kitapları öğrenimden kaldırılarak yeni Sosyal Bilgiler ders kitapları öğrenime alınmıştır. İlköğretim 6. ve 7. sınıflara tekrar “Sosyal Bilgiler” dersinin konulması ile ilköğretim programında günümüzde de devam eden bir bütünlük sağlanmıştır. Bu kapsamda araştırmada Türkiye’de öğrenimde olan Sosyal

¹ Her ne kadar literatürde “Sosyal Bilgiler” adı altında bir dersin 1968 yılından itibaren programa alındığı kabul görmekte ise de 1949 yılında toplanan IV. Maarif Şurasında ilkokul 4. ve 5. sınıflarında “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” derslerinin tek bir ders halinde ve çocuk psikolojisine göre düzenlenmesi yönünde karar çıkmıştır (MEB, 1991). Ancak uygulama aşamasına geçilememiştir. 1954 yılında Köy Enstitüleri **İlköğretmen** okullarına dönüştürüldükten sonra 6 yıllık ilköğretmen okullarının ortaokula tekabül eden 3 yıllık birinci devresinde 1., 2. ve 3. sınıflarında “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” derslerini içeren “Sosyal Bilgiler” adı ile bir ders konulmuştur. Ancak bu dersinde ayrı bir kitabı olmayıp mevcut ortaokullardaki tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi ders kitapları kullanılmıştır (TCMEBTD, 1954, 17/799; TCMEBTD, 1955, 18/866; TCMEBTD, 1956, 19/904).

Bilgiler ders kitaplarının adlarını, yazarlarını ve öğrenimde olduğu yılları vererek dönemin siyasi koşulları ile ilgili tespitler de yaparak yapılan/yapılacak çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmada geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde araştırılan konu üzerine odaklanılarak olay, birey veya nesne kendi koşulları içinde ve o anda olduğu gibi herhangi bir değiştirme veya etkileme olmaksızın gözlemlenir (Karasar, 2016). Verilerin toplanmasında ise doğrudan gözlem ve görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda kayıt ve belgeler incelenerek geçmiş hakkında bilinmeyen bilgilere ulaşılabilmenin amaçlandığı doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırılması amaçlanan olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyaller analize tabi tutulur (Yıldırım ve Şimsek, 2016).

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak 1962-2014 arasında toplanan Milli Eğitim Şuralarının tutanakları, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu kararları ve 1962-2017 yılları arasında yayınlanan Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (TCMEBTD) esas alınarak elde edilmiştir. Araştırılan dönemlerde öğrenimde olan sosyal bilgiler ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi, Milli Kütüphane ve sahaflardan temin edilmiştir.

Bulgular

1972-2017 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen ve Tebliğler Dergisi aracılığı ile duyurulan “Sosyal Bilgiler” ders kitapları öğrenimde oldukları dönemlere ayrılarak kategorileştirilmiştir.

1972-1975 Dönemi

1968 yılında hazırlanan deneme amaçlı yeni program kapsamında ilk ve ortaokullara “Sosyal Bilgiler” dersi konulması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede ilkokulların 4. ve 5. sınıflarında öğrenim süresi sona ermiş başta “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” ders kitapları öğrenimden kaldırılmış, bu sınıflar için “Sosyal Bilgiler” ders kitabı yazdırıldığı duyurulmuştur (TCMEBTD, 1970, 33/1608). Ancak yeni yazdırılan “Sosyal Bilgiler” ders kitaplarının yazımının ve basımının tamamlanmasında yaşanan gecikme sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilkokulların 4. ve 5. sınıfları için dersin esas kitabı olmadığından ders kitabı ihtiyacının yardımcı ders kitaplarından birinin seçilmesi ile karşılanması istenmiştir (TCMEBTD, 1971, 34/1658). Böylece özel yayınevleri tarafından yazımı ve basımı yapılmış olan “Sosyal Bilgiler” ders kitaplarından uygun olanların yardımcı kitap olarak öğrenimde kullanılmasına izin verilmiştir. Bu durum 1975 yılında esas ders kitaplarının öğrenime alınmasına kadar devam etmiştir (TCMEBTD, 1972, 35/1698; TCMEBTD, 1973, 36/1698; TCMEBTD, 1974, 37/1790; TCMEBTD, 1975, 38/1838).

Tablo 1. “1972-1975” Yılları Arasında Öğrenimde Olan **İlkokul** “Sosyal Bilgiler” Yardımcı Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1972-1975	Sosyal Bilgiler 4	Niyazi Akşit Hayri Günden	Ders Kitapları A.Ş.
1972- 1975	Sosyal Bilgiler 4	Süleyman Karagöz Suat Günden Nazım Çöker	Tercüman Gazetesi -Minnetoğlu Yayınevi
1972-1975	Sosyal Bilgiler 4	Selman Erdem İsmet Konuk Kamil Su	Kurtuluş Yayınları
1972-1975	Sosyal Bilgiler IV	Rakım Çalapala	Atlas Yayınevi
1972- 1975	Sosyal Bilgiler Atlası 4	Ramazan Gökalp Arkın	Arkın Kitabevi
1972-1975	İlk Atlas	Komisyon	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1972-1975	İlk Atlas	Komisyon	KanaatYayınları
1972-1975	Sosyal Bilgiler V	Niyazi Akşit Hayri Günden	Ders Kitapları A.Ş.
1972-1975	Sosyal Bilgiler V	Süleyman Karagöz Suat Günden Nazım Çöker	Tercüman Gazetesi -Minnetoğlu Yayınevi
1972-1975	Sosyal Bilgiler 5	Selman Erdem İsmet Konuk Kamil Su	Kurtuluş Yayınları
1972-1975	Sosyal Bilgiler V	Rakım Çalapala	Atlas Yayınevi

1972 yılından itibaren yeni program kapsamında deneme amaçlı olarak ortaokulların programına da “Sosyal Bilgiler” dersi konulmuştur. Ancak ortaokulların 1., 2. ve 3. sınıflarında “Sosyal Bilgiler” dersi ile “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” dersleri de devam etmiştir. Bir geçiş süreci olan bu dönemde “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” ders kitapları öğrenimde iken yeni program kapsamında “Sosyal Bilgiler” ders kitabının yazım ve basımının uzun sürmesi üzerine ilkokul “Sosyal Bilgiler” dersinde olduğu gibi ortaokul “Sosyal Bilgiler” dersinde de “Sosyal Bilgiler” yardımcı ders kitapları kullanılmıştır (TCMEBTD, 1972; 35/1698).

Tablo 2. “1972-1975” Yılları Arasında Öğrenimde Olan Ortaokul “Sosyal Bilgiler” Yardımcı Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1972-1975	Sosyal Bilgiler Ortaokul I	Niyazi Akşit Ferruh Sanır	Ders Kitapları A.Ş.
1972- 1975	Sosyal Bilgiler Orta I	Selman Erdem İsmet Parmaksızoğlu İsmet Konuk	Remzi Kitabevi
1972-1975	Sosyal Bilgiler Ortaokul II	Niyazi Akşit Tarık Asal	Kurtuluş Yayınları
1972-1975	Sosyal Bilgiler II	Selman Erdem İsmet Parmaksızoğlu İsmet Konuk	Remzi Kitabevi
1973-1975	Sosyal Bilgiler III	Niyazi Akşit Ferruh Sanır	Milli Eğitim Yay. Ders Kitapları A.Ş.
1973-1975	Sosyal Bilgiler III	Selman Erdem İsmet Parmaksızoğlu İsmet Konuk	Remzi Kitabevi

1975-1998 Dönemi

1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile ortaöğretim kapsamındaki ortaokullar ilkokullar ile beraber ilköğretim içerisinde sayılmıştır(MEB,1973). Bu dönemde ilkokul ve ortaokullarda başlamış olan “Sosyal Bilgiler” dersi devam etmiş, yeni sistem ve program dahilinde 1975 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yazımı ve basımı tamamlanan esas “Sosyal Bilgiler” ders kitapları öğrenime alınmıştır(Cicioğlu, 1985; MEB, 1975; TCMEBTD, 1975,38/1852).

12 Eylül 1980’de Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur. Askeri yönetim her alanda olduğu gibi eğitim ve öğretim alanında düzenlemeler yapma ihtiyacı duymuştur. 1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar kapsamında beş yıllık ilkokullar ile üç yıllık ortaokullar ilköğretim adı altında birleştirilmiş, 1984 yılına kadar belirlenen koşulları sağlayan okullarda kademe- li olarak uygulanmıştır((TCMEBTD, 1981, 44/2100; TCMEBTD, 1983, 46/2146). **İlköğretim kapsamında yer alan ilkokullardaki** “Sosyal Bilgiler” dersi ve öğrenimde olan ders kitapları aynı şekilde devam etmiştir. Ancak ilköğretim içerisinde değerlendirilen ortaokullardaki “Sosyal Bilgiler” derslerinde ve ders kitaplarında değişikliğe gidilmiştir.

Tablo 3. “1975-1991” Yılları Arasında Öğrenimde Olan İlkokul/İlköğretim 4. ve 5. Sınıf “Sosyal Bilgiler” Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1975-1991	Sosyal Bilgiler 4	Ferruh Sanır Tarık Asal Niyazi Akşit	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1975-1991	Sosyal Bilgiler 5	Ferruh Sanır Tarık Asal Niyazi Akşit	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri

1981 yılında Talim ve Terbiye Kurulu'nun 27 Nisan 1981 gün ve 76 sayılı kararı ile ortaokulların **üçüncü sınıflarına** “T. C. İnkılap Tarihi- sonradan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük-” adlı bir ders konulmuş, yeni ders kitapları öğrenime alınmıştır(TCMEBTD, 1981, 44/2087). 1982 yılından itibaren ortaokulların üçüncü sınıflarında “T.C. İnkılap Tarihi” dersi verilmeye başlanmıştır. 1985 yılında yeni programın hazırlanması sonucunda ortaokulların birinci ve ikinci sınıflarına “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya” dersleri, ortaokulların üçüncü sınıflarına ise “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” dersi yanında “Vatandaşlık Bilgileri- sonradan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi-” dersi konulmuştur(TCMEBTD, 1985, 48/2191; TCMEBTD, 1986, 49/2209). Böylelikle 1986 yılından itibaren ortaokul “Sosyal Bilgiler” ders kitapları tamamen **öğrenimden** kaldırılmıştır.

Tablo 4. “1975-1986” Yılları Arasında Öğrenimde Olan Ortaokul “Sosyal Bilgiler” Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1975-1978	Sosyal Bilgiler Orta I	Ferruh Sanır Tarık Asal Niyazi Akşit	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1975-1985	Sosyal Bilgiler Orta II	Ferruh Sanır Tarık Asal Niyazi Akşit	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1975-1984	Sosyal Bilgiler Orta III	Ferruh Sanır Tarık Asal Niyazi Akşit	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri
1978-1985	Sosyal Bilgiler Orta I	Kazım Saymalı	Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevleri

1991 -1998 Dönemi

12 Eylül 1980’de başlayan askeri yönetimin baskısı 1987 yılında yapılan referandum sonucunda siyasi yasakların kaldırılması ile kısmen de olsa azalmıştır. Bu dönemde 1988’de toplanan XII. Milli Eğitim Şurası’nda ders kitapları konusu tartışılmıştır. Ardından Talim ve Terbiye Kurulu kararları doğrultusunda ilkokul(ilköğretim) 4. ve 5. sınıf “Sosyal Bilgiler” ders kitaplarının mevcut olanları öğrenimden kaldırılmış, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yenilerinin yazım ve basımı yapılmıştır(MEB, 1989; TCMEBTD, 1989, 52/2283). 1990 yılından itibaren başlayan program geliştirme ve ölçme değerlendirme çalışmaları sonucunda 1993’te toplanan XIV. Milli Eğitim Şurası’nda ise **öğretim programlarının ve ders kitaplarının düzenlenmesi yönünde kararlar alınmıştır**(Bilasa, 2013; Güven, 2014; MEB, 1993). **Çok kitap uygulaması kapsamında** Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yazımı ve basımı yapılan ders kitaplarının yanında özel yayınevleri tarafından basım ve yayını yapılan ders kitapları da öğrenime alınmıştır(TCMEBTD, 1993, 56/2383).

Tablo 5. “1991-1998” Yılları Arasında Öğrenimde Olan İlkokul/İlköğretim 4. ve 5. Sınıf “Sosyal Bilgiler” Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1991-1998	Sosyal Bilgiler 4 ^{1*}	Komisyon G. Şenünver Dr. E. Karabulut H.S. Kesim R. Turgut A. Akay H. Uslu M. Kılıç A. Toker M. Küçükbaycan İ. İnan B. Gürer	Milli Eğitim Yayınevleri

1991-1998	Sosyal Bilgiler 5 ^{2*}	Komisyon G. Şenünver Dr. E. Karabulut H.S. Kesim R. Turgut A. Akay H. Uslu M. Kılıç A. Toker M. Küçükbaycan İ. İnan B. Gürer	Milli Eğitim Ya- yınevleri
1993-1997	Sosyal Bilgiler İlkokul 4	Hüseyin Hüsnü Tekişik	Tekişik Yayıncılık
1993-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Ali Göndermez	Gaye Matbaacılık
1993-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Vedat Öğün	Öğün Yayınları
1993-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Güler Ganjuk Suat Ünal	Özer Yayınları
1993-1997	Sosyal Bilgiler İlkokul 5	İpek Uzun	Servet Yayınları
1993-1997	Sosyal Bilgiler İlkokul 5	Hüseyin Hüsnü Tekişik	Tekişik Yayıncılık
1993-1997	Sosyal Bilgiler İlkokul 5	Ali Göndermez	Gaye Matbaacılık
1993-1997	Sosyal Bilgiler İlkokul 5	Vedat Öğün	Öğün Yayınları
1993-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	Erol Ünal Karabıyık	Üner Yayıncılık
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Erol Ünal Karabıyık	Üner Yayıncılık
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Selahattin Kaya	Gendaş Yayınları
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Ercan Karlı Aysel Düzgün Ayşe Çetin	Başarı Yay.
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Nalan Kılavuz	Önde Yayıncılık

1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Selman Erdem İsmet Konuk İlyas Küçükcan	Fil Yay. Bas.
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	Selahattin Kaya	Gendaş Genel Dağıtım
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	Ercan Karlı Aysel Düzgün Ayşe Çetin	Başarı Yay.
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	Suat Ünal Güler Ganjuk	Özer Yayınları
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	Selman Erdem İsmet Konuk İlyas Küçükcan	Fil Yay. Bas.
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	Nalan Kılavuz	Önde Yayıncılık
1994-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	V. Senihi Kitapçı	Barış Yayıncılık
1995-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	Nurgül Şahin Aziz Şahin	Salan Yayınları
1995-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 4	V. Senihi Kitapçı	Ö z g ü n Matbaacılık
1995-1998	Sosyal Bilgiler İlköğretim 5	Nurgül Şahin Aziz Şahin	Salan Yayınları

1998-2005 Dönemi

1996 yılında toplanan XV. Milli Eğitim Şurası kapsamında kesintisiz sekiz yıllık eğitime geçilmesi yönünde karar alınmıştır (MEB, 1996; Şanal, 2016). 28 Şubat 1997’de toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK)’nda alınan kararlar bu süreci hızlandırmıştır. Böylece 1998 yılından itibaren kesintisiz sekiz yıllık eğitim kapsamında ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında “Sosyal Bilgiler” dersleri verilmeye devam edilmiştir. Dönemin siyasi atmosferi içerisinde eğitim ve öğretimde tamamen değişiklik istendiği için mevcut ders kitapları öğrenimden kaldırılarak yeni ders kitapları öğrenime alınmıştır (Baysal&Ada, 2015; Güven, 2014).

Tablo 6. “1998-2005” Yılları Arasında Öğretimde Olan İlköğretim 4. ve 5. Sınıf “Sosyal Bilgiler” Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1998-2004	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Güler Şenünver Dr. E. Karabulut H.Samim Kesim Rıfat Turgut N. Ercan M. Küçükbaycan H. Uslu A. Akay	Milli Eğitim Ya- ynevleri
1998-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	G. Şenünver Dr. E. Karabulut H.S. Kesim R. Turgut N. Ercan M. Küçükbaycan H. Uslu A. Akay	Milli Eğitim Ya- ynevleri
2000-2004	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	C. Aydın M. Kaya Doç. Dr. S.S. Üşür S.Özen	Doğan Yay.
2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Prof. Dr. C. Şahin E. Yamanlar H. Göze	Ders Kitapları
2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	A. Tomsuk Y. Kurtcan K. Helvacı	Özgün Matb.

2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Ş. Yılmaz Ş. İlbey Yrd. Doç. Dr. A. Gün- doğdu Doç. Dr. Ü. Bulduk	Tutibay Ltd. Şti.
2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Prof. Dr. C. Şahin E. Yamanlar H. Göze	Ders Kitapları
2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	K. Kara İ. Vural N. Kaman	Serhat Yay.
2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	M. M. Fidan Ş. İlbey Yard. Doç. Dr. A. Gün- doğdu Yard. Doç. Dr. Ü. Bul- duk	Tutibay Ltd. Şti.
2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	C. Aydın Doç. Dr. S.S. Üşür Doç. Dr. K. Görmez Prof. Dr. N. Çağatay Doç. Dr. İ. Öztoprak	Doğan Yay.
2001-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	E. Ünal Karabıyık F. Tiryaki	Üner Yay.
2001-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	K. Kara İ. H. Vural N. Kaman	Serhat Yay.
2001-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Dr. M. M. Arslan N. Yanıkoğlu H. A. Bozkurt	Okyay Yay.

2001-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	E. Ünal Karabıyık F. Tiryaki	Üner Yay.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Hüseyin Hüsnü Tekişik	Tekişik Yay.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	F. Sarıalioğlu M. Karadaş	Cemre Yay.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Hüseyin Hüsnü Tekişik R. Ertürk	Tekişik Yay.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	F. Sarıalioğlu M. Karadaş	Cemre Yay.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Y. Kurtcan A. Tomsuk K. Helvacı	Özgün Matb.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	S. Tüysüz N. Yanıkoğlu	Okyay Yay.
2004-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	G. Şenünver Dr. E. Karabulut H.S. Kesim H. Uslu A. Akay	Milli Eğitim Yay.
2004-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	C. Aydın M. Kaya S. Özen	Doğan Yay.

İlköğretimin sekiz yıllık kesintisiz şekilde dönüştürülmesi ile ilköğretim 6. ve 7. sınıflardaki “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya” dersleri programdan çıkarılarak “Sosyal Bilgiler” dersi programa eklenmiştir. **Öte yandan** bir kısım derslerin öğretimini yabancı dille yapan okullar için “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya” dersleri de 2000 yılına kadar devam etmiştir(TCMEBTD, 1998, 61/2491). 8. sınıflarda ise “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” dersi ile “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi” dersi devam etmiştir.

Tablo 7. “1998-2007” Yılları Arasında Öğrenimde Olan İlköğretim 6.ve 7. Sınıf “Sosyal Bilgiler” Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
1998-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	G. Şenünver Dr. E. Karabulut H.S. Kesim R. Turgut N. Ercan M. Küçükbaycan H. Uslu A. Akay	Milli Eğitim Ya-yınevleri
1998-2007	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	G. Şenünver Dr. E. Karabulut H.S. Kesim R. Turgut N. Ercan M. Küçükbaycan H. Uslu A. Akay	Milli Eğitim Ya-yınevleri
2000-2003	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	C. Aydın Doç. Dr. S.S. Üşür Doç. Dr. K. Görmez Prof. Dr. M. Şakiroğlu	Doğan Yay.
2000-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Prof. Dr. C. Şahin E. Yamanlar H. Göze	Ders Kit.
2000-2003	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	C. Aydın D. Aydın Doç. Dr. S.S. Üşür Prof. Dr. M. Şakiroğlu	Doğan Yay.

2000-2001	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Prof. Dr. C. Şahin E. Yamanlar H. Göze	Ders Kit.
2001-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Dr. M. M. Arslan S. Tüysüz K. Gümüş	Okyay Yay.
2001-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Prof. Dr. C. Şahin H. Göze	Ders Kitap.
2001-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Fuat Sarıalioğlu	Cemre Yay.
2001-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	K. Kara N. Kaman	Serhat Yay.
2002-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	K. Kara İ. Vural N. Kaman	Serhat Yay.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	C. Aydın Doç. Dr. K. Görmez Prof. Dr. M. Şakiroğlu	Doğan Yay.
2003-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	S. Tanrıverdi T. Turgut	Koza Yay. Dağ.
2003-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	H. Yanar Ş. Yıldırım	Yıldırım Yay.
2003-2006	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	R. Akyıldız H. Durmuş	Yeni Çizgi Yay.
2003-2005	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	C. Aydın D. Aydın Prof. Dr. M. Şakiroğlu	Doğan Yay.
2003-2007	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	R. Akyıldız H. Durmuş	Yeni Çizgi Yay.
2003-2007	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Y. Kurtcan A. Cihan H. İnanç	Özgün Matb.

2005-2018 Dönemi

2002 yılında yapılan seçimler sonucunda tek başına iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) döneminde tarih ders kitaplarının sayısında artış görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasında tek parti iktidarı etkili olmuştur. **İlk dönemlerde mevcut uygulamalar devam ederken** 2005 yılında ilköğretim programlarında değişikliğe gidilerek yapılandırmacı yaklaşıma dayalı programlar geliştirilmiştir (Baysal ve Ada, 2015; Ata, 2012). Bu kapsamda **öğrenimde olan ilköğretim** “Sosyal Bilgiler” ders kitapları öğrenimden kaldırılırken 2005 yılından itibaren yeni “Sosyal Bilgiler” ders kitapları öğrenime alınmıştır.

Tablo 8. “2005-2018” Yılları Arasında Öğrenimde Olan İlköğretim 4. ve 5. Sınıf “Sosyal Bilgiler” Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
2005-2010	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	M. Tekerek	Milli Eğitim Yayınevleri
		N. Kaya	
		M. D. Alıç	
		B. Yılbat	
		T. Yıldırım	
		M. Koyuncu	
2005-2010	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	K. Ulusoy	Sürat Yayın
		Prof. Dr. C. Öztürk	
		Z. Karabacak	
		L. Öğrenir	
		F. Dayi	
		K. Baştürk	
2005-2010	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	K. Ersoy	A Yay.
		İ. Günday	
		Doç. Dr. E. Aydın Kolkusa	
		Arş. Gör. Ş. Oruç	
		Arş. Gör. B. Akbaba	
		Arş. Gör. H. Dündar	

2005-2010	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	D. Karagöz M. Tekerek N. Kaya H. Azer M. D. Alıç B. Yılbat M. Koyuncu K. Ulusoy	Milli Eğitim Yay.
2005-2010	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Prof. Dr. C. Öztürk Z. Karabacak L. Öğrenir F. Dayi K. Baştürk K. Ersoy İ. Günday	Sürat Yay.
2005-2010	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	A. Çetin U. Varoğlu O. Bilkan S. Levendoğlu	Başarı Yayıncılık
2006-2011	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Yard. Doç. Dr. Nuri Yavuz	Meram Yay.
2006-2011	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Erol Ünal Karabıyık Serpil Ertuna	Evren Yay.
2006-2011	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Erol Ünal Karabıyık Serpil Ertuna	Evren Yay.
2008-2013	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Dr. M. G. Gülcan Ö. Bayram Z. Kılıç F. M. Karakaya A. Midilli	Koza Yay.

2010-2015	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Dr. S. Başol Dr. F. Ünal H. Azer A. Yıldız Ö. Faruk Evirgen	Milli Eğitim Yay.
2010-2015	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Dr. M. Koyuncu Kaya Ö. Dağ E. Koçak T. Yıldırım M. Ünal	Milli Eğitim Yay.
2010-2015	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	S. Tüysüz A. Aydın A. U. Özensoy C. Aynacı	Okyay Yay.
2011- ^{3**}	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Sami Tüysüz	Tuna Matb.
2012-2017	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Dr. Salih Yılmaz	Meram Yay.
2012-2017	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Tahir Ersöz	Pasifik Yay.
2013- ^{**}	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Prof. Dr. C. Öztürk Z. Karabacak L. Öğrenir F. Dayi K. Baştürk K. Ersoy İ. Günday	Sürat Yay./Ney Yay.
2013- ^{**}	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Bekir Birbiçer	Dikey Yay.

2013-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Prof. Dr. C. Öztürk Z. Karabacak L. Öğrenir F. Dayı K. Baştürk K. Ersoy İ. Günday	Sürat Yay.
2013-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	K. Kaya E. Yıldız	İmyay Yay.
2013-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Sami Tüysüz	Tuna Matb.
2014-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Sevtaç Gamsız	Bilfen Yay.
2014-2017	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Ünal Başdoğan	Evrensel İlet. Yay.
2014-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Ahmet Utku Özensoy	Harf Yay.
2015-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Erol Ünal Karabıyık	Evren Yay.
2015-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Erol Ünal Karabıyık	Evren Yay
2015-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Fatma Çakır	Efecan Yay.
2016-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Sema Cebir Özen Bayram Aliye Midilli	Koza Yay.
2016-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Sema Cebir Aliye Midilli Özen Bayram	Koza Yay.
2016-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Dr. Ahmet Utku Özensoy Celal Aynacı	Berkay Yay.
2016-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 4	Zuhal Turan	Tutku Yay.
2017-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 5	Dr. Samettin Başol Dr. Fatma Ünal Hikmet Azer Abdullah Yıldız Ömer Faruk Evirgen	Milli Eğitim Yay.

Bu dönemde **İlköğretim 6. ve 7. sınıf** “Sosyal Bilgiler” ders kitapları da ilköğretim 4. ve 5. sınıf “Sosyal Bilgiler” ders kitaplarında olduğu gibi değişikliklere uğramıştır. 2006 yılından itibaren yeni “Sosyal Bilgiler” ders kitapları öğrenime alınmıştır.

Tablo 9. “2006-2018” Yılları Arasında Öğrenimde Olan İlköğretim 6. ve 7. Sınıf “Sosyal Bilgiler” Ders Kitapları

Yıllar	Kitap Adı	Yazar/Yazarlar	Basımevi
2006-2011	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	E. Genç M. M. Polat S. Başol N. Kaya H. Azer S. Gökçe M. Koyuncu A. Gök A. Yıldız D. Yılmaz A. Özcan	Milli Eğitim Yay.
2006-4**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	S. Tüysüz Ş. Yıldırım	Tuna Matb.
2006-2013	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	E. Uzun A. Altun Y. Doğan	Altın Kitaplar
2006-2013	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Doç. Dr. E. Aydın Kolukısa Arş. Gör. H. Tokcan Arş. Gör. B. Akbaba	A Yay.
2006-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Erol Ünal Karabıyık	Evren Yay.

2007-2012	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	N. Kaya M. M. Polat M. Koyuncu A. Özcan	Milli Eğitim Yay.
2010-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Dr. Mehmet Metin Arslan	Anıttepe Yay.
2010-2015	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Erol Ünal Karabıyık	Evren Yay.
2011-2017	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Komisyon	Milli Eğitim Yay.
2011-2016	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Emine Aşan	Ekoyay Yay.
2011-2016	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	S. Tüysüz Ş. Yıldırım	Tuna Matba.
2012-2017	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Komisyon	Milli Eğitim Yay.
2013-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Prof. Dr. E. Aydın Kolukısa Yrd. Doç. Dr. H. Tokcan Yrd. Doç. Dr. B. Akbaba	A Yay.
2013-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Kezban Kaya	İmyay Yay.
2014-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	O. Türkan B. Özden	Atlantik Yay.
2014-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	F. Mehmet Karakaya A. Midilli M. Necati Güven	Sevgi Yay.
2014-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Fatma Çakır	Efecan Yay.
2015-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 6	Zahide Tekten	Yakınçağ Yay.

2015-2017	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Ömer Faruk Evrigen	Ekoyay Yay.
2016-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Ahmet Yılmaz	Açılım Yay.
2016-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Sami Tüysüz	Tuna Matba.
2017-**	İlköğretim Sosyal Bilgiler 7	Regaip Atalay Hülya Atalay	Tekno Artı Yay.

Sonuç

Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de “Sosyal Bilgiler” derslerinin okulların programına alınması ve çıkarılması askeri müdahaleler sonrasında gerçekleşmiştir. Siyasi yapıda köklü değişikliklerin yaşandığı bu dönemlerde eğitim ve öğretim sisteminde köklü değişiklikler yaşanmıştır. “Sosyal Bilgiler” dersi ilköğretim programlarına eklendiğinde ve programdan çıkarıldığında bu ders için yeni ders kitapları da öğrenime alınmıştır. Bu kapsamda “Sosyal Bilgiler” dersi ve ders kitaplarına yönelik üç dönem ortaya çıkmıştır.

Birinci dönem 27 Mayıs 1960’ta askeri müdahale ile başlayan ve 12 Mart 1971’de askeri muhtıra ile devam eden dönemdir. İlk ve ortaokullarda “Tarih”, “Coğrafya” ve “Yurttaşlık Bilgisi” dersleri “Sosyal Bilgiler” dersi adı altında birleştirilmiştir. Ayrıca ortaöğretim kapsamında değerlendirilen ortaokullar ilköğretim kapsamına alınmıştır. Bu dönemi önemli kılan bir diğer unsur ise ilk kez “Sosyal Bilgiler” ders kitaplarının yazım ve basımının yapılmış olmasıdır.

İkinci dönem 12 Eylül 1980’de tekrar askeri müdahale ile başlayan dönemdir. “Sosyal Bilgiler” dersi ilkokulların programında devam ederken, ortaokulların programından çıkarılmıştır. Yerine “Milli Tarih”, Milli Coğrafya”, T.C. İnkılap Tarihi” ve “Vatandaşlık Bilgileri” dersleri programa eklenmiştir. İlkokullardaki “Sosyal Bilgiler” derslerine herhangi bir müdahale olmayıp ortaokullardaki “Sosyal Bilgiler” derslerine müdahale edilmiş olması ortaokulların ilköğretim içerisinde değerlendirilse de bir ortaöğretim kurumu olarak lise ile beraber algılandığının göstermektedir.

Üçüncü dönem 28 Şubat 1997’de MGK’de alınan kararlar sonrasında yine bir askeri müdahale ile başlayan dönemdir. 1998 yılından itibaren ilköğretim II. Kademe(ortaokul) programındaki “Milli Tarih” ve “Milli Coğrafya” dersleri “Sosyal Bilgiler” dersi adı altında birleştirilmiştir. Bu uygulama günümüzde ilköğretim kurumlarında devam etmektedir.

Kaynakça

AKPINAR, Mehmet - KAYMAKCI, Selahattin, (2012), “Ülkemizde Sosyal Bilgiler Öğretiminin Genel Amaçlarına Karşılaştırmalı Bir Bakış”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:20, Sayı:2, Mayıs 2012, s.605-626.

AKYÜZ, Yahya, (2015), *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2015*. Ankara, Pegem Akademi.

ATA, Bahri, (2012), “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı”, *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed. Cemil Öztürk), Ankara, Pegem A Yayıncılık, 33-47.

BAYSAL, Z.Nurdan - ADA, Sefer, (2015), *Dünden Bugüne Türk Eğitim Sistemi ve Yapısı*, Ankara, Pegem Akademi.

BİLASA, Pınar, (2013), *Türkiye’de İlköğretimin Tarihsel Gelişimi (1970-2010)*, Ankara, Pegem Akademi.

CİCİOĞLU, Hasan, (1985), *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim(Tarihi Gelişimi)*, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.

DEMİRCİOĞLU, İsmail Hakkı, (2008), Türkiye’de Tarih Eğitiminin Tarihi, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt:6, Sayı: 12, s. 431-450.

GELİŞLİ, Yücel, (2005), *Türkiye’de İlköğretimin Gelişimi*, Ankara, Sistem Ofset Matbaacılık.

GÜLER, Ali, (2004), *Türk Eğitim Politikalarının Tarihsel Süreci*, Ankara, Yeryüzü Yayınevi.

GÜVEN, İsmail, (2014), *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara, Pegem Akademi.

KARASAR, Niyazi, (2016), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

MAYRING, Philipp, (2011), *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş*, (A. Gümüş-M.S. Durgun, Çev.), Ankara, Bilgesu Yayıncılık.

MEREY, Zihni, (2016), “Dünyada ve Türkiye’de Tarih Eğitiminin Tarihsel Gelişimi”, *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri*, Ed. Mustafa Safran, İstanbul, Yeni İnsan Yayınevi, s.29-36.

ÖZALP, Reşat - ATAÜNAL, Aydoğan, (1977), *Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı (Talim ve Terbiye Kurulu-Milli Eğitim Şurası)*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

ŞANAL, Mustafa, (2016), Eğitimin Tarihsel Temelleri, *Eğitim Bilimine Giriş*, (Ed. Mustafa Onur, Mustafa Şanal), Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.

ŞİMŞEK, Ahmet, - YILDIRIM, Tercan, (2017), “Türkiye’de Kronoloji Üzerine Yapılmış Araştırmalara Genel Bir Bakış”, *Türkiye’de Tarih Eğitimi Araştırmaları El Kitabı* (Ed. İsmail H Demircioğlu, Ebru Demircioğlu), Ankara, Pegem Akademi, s. 273-290.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1970), *Sekizinci Milli Eğitim Şurası 28 Eylül-3 Ekim 1974*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1973), *Milli Eğitim Temel Kanunu*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1975), *Dokuzuncu Milli Eğitim Şûrası 24 Haziran-4 Temmuz 1974*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1995), *Onuncu Milli Eğitim Şûrası 23-26 Haziran 1981*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1982), *Onbirinci Milli Eğitim Şûrası 8-11 Haziran 1982*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

T. C. Milli Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı, (1989), *XII. Milli Eğitim Şûrası 18-22 Temmuz 1988*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1993), *Ondördüncü Milli Eğitim Şûrası 27-29 Eylül 1993*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1996), *Onbeşinci Milli Eğitim Şûrası 13-17 Mayıs 1996*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2007), *Onyedinci Milli Eğitim Şûrası 13-17 Kasım 2006*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, (1961), *İlkokul Programı*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü, (2003), *Türkiye’de İlköğretim (Dünü, Bugünü, Yarını)*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü Program Geliştirme Bürosu, (1962), *İlkokul Programı Taslağı*, Ankara, Ayyıldız Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, (1968), *İlkokul Programı*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, (1969), *İlkokul Programı*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, (1998), *İlköğretim Programı*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2005a), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2005b), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu (Taslak Basım)*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2005c), *İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçü-*

lük Dersi Programı, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2006), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1950), *Tebliğler Dergisi*, 13(605-606).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1951), *Tebliğler Dergisi*, 14(660).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1952), *Tebliğler Dergisi*, 15(708).
- T.C. Milli Eğitim Vekaleti, (1953), *Tebliğler Dergisi*, 15(746).
- T.C. Maarif Vekaleti, (1954), *Tebliğler Dergisi*, 17(799).
- T.C. Maarif Vekaleti, (1955), *Tebliğler Dergisi*, 18(866).
- T.C. Maarif Vekaleti, (1956), *Tebliğler Dergisi*, 19(904).
- T.C. Maarif Vekaleti, (1957), *Tebliğler Dergisi*, 20(968).
- T.C. Maarif Vekaleti, (1958), *Tebliğler Dergisi*, 21(1007).
- T.C. Maarif Vekaleti, (1959), *Tebliğler Dergisi*, 22(1058).
- T.C. Maarif Vekaleti, (1960), *Tebliğler Dergisi*, 23(1104).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1961), *Tebliğler Dergisi*, 23(1153).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1962), *Tebliğler Dergisi*, 25(1203).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1963), *Tebliğler Dergisi*, 26(1254).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1964), *Tebliğler Dergisi*, 27(1304).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1965), *Tebliğler Dergisi*, 28(1355).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1966), *Tebliğler Dergisi*, 29(1404).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1967), *Tebliğler Dergisi*, 30(1452).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1968), *Tebliğler Dergisi*, 31(1502).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1969), *Tebliğler Dergisi*, 32(1556).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1970), *Tebliğler Dergisi*, 33(1608).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1971), *Tebliğler Dergisi*, 33(1658).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1972), *Tebliğler Dergisi*, 35(1698).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1973), *Tebliğler Dergisi*, 36(1745).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1974), *Tebliğler Dergisi*, 37(1790).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1975), *Tebliğler Dergisi*, 38(1838).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1975), *Tebliğler Dergisi*, 38(1852).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1976), *Tebliğler Dergisi*, 39(1885).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1977), *Tebliğler Dergisi*, 40(1944).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1978), *Tebliğler Dergisi*, 41(1987).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1979), *Tebliğler Dergisi*, 42(2029).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1980), *Tebliğler Dergisi*, 43(2061).

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1980), *Tebliğler Dergisi*, 43(2065).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1981), *Tebliğler Dergisi*, 44(2083).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1981), *Tebliğler Dergisi*, 44(2087).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1981), *Tebliğler Dergisi*, 44(2100).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1982), *Tebliğler Dergisi*, 45(2108).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1983), *Tebliğler Dergisi*, 46(2135).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1983), *Tebliğler Dergisi*, 46(2146).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1983), *Tebliğler Dergisi*, 46(2150).
T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (1984), *Tebliğler Dergisi*, 47(2163).
T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (1985), *Tebliğler Dergisi*, 48(2191).
T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (1986), *Tebliğler Dergisi*, 49(2209).
T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (1986), *Tebliğler Dergisi*, 49(2212).
T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (1987), *Tebliğler Dergisi*, 50(2232).
T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (1987), *Tebliğler Dergisi*, 50(2238).
T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, (1988), *Tebliğler Dergisi*, 51(2265).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1989), *Tebliğler Dergisi*, 52(2283).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1990), *Tebliğler Dergisi*, 53(2307).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1990), *Tebliğler Dergisi*, 53(2315).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1991), *Tebliğler Dergisi*, 54(2334).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1992), *Tebliğler Dergisi*, 55(2355).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1993), *Tebliğler Dergisi*, 56(2383).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1994), *Tebliğler Dergisi*, 57(2406).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1995), *Tebliğler Dergisi*, 58(2432).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1996), *Tebliğler Dergisi*, 59(2454).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1997), *Tebliğler Dergisi*, 60(2476).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1998), *Tebliğler Dergisi*, 61(2491).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (1999), *Tebliğler Dergisi*, 62(2503).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2000), *Tebliğler Dergisi*, 63(2513).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2001), *Tebliğler Dergisi*, 64(2525).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2002), *Tebliğler Dergisi*, 65(2537).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2003), *Tebliğler Dergisi*, 66(2549).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2003), *Tebliğler Dergisi*, 66(2550).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2004), *Tebliğler Dergisi*, 67(2561).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2005), *Tebliğler Dergisi*, 68(2572).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2005), *Tebliğler Dergisi*, 68(2574).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2006), *Tebliğler Dergisi*, 69(2585).

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2006), *Tebliğler Dergisi*, 69(2587).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2007), *Tebliğler Dergisi*, 70(2596).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2008), *Tebliğler Dergisi*, 71(2606).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2009), *Tebliğler Dergisi*, 72(2616).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2010), *Tebliğler Dergisi*, 73(2628).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2011), *Tebliğler Dergisi*, 74(2640).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2012), *Tebliğler Dergisi*, 75(2652).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2013), *Tebliğler Dergisi*, 76(2664).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2014), *Tebliğler Dergisi*, 77(2676).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2015), *Tebliğler Dergisi*, 78(2688).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2016), *Tebliğler Dergisi*, 79(2700).
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2017), *Tebliğler Dergisi*, 80(2712).

WILSON, Howard. E, - BAŞGÖZ, İlhan, (1968), *Türkiye Cumhuriyetinde Milli Eğitim ve Atatürk*, Ankara, Dost Yayınları.

YILDIRIM, Ali, - ŞİMŞEK, Hasan, (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

(Footnotes)

1 * Bu kitapların 1994 baskılarından itibaren komisyon üyelerinin adları verilmeye başlanmıştır.

2

3 ** Bu kitaplar 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında okutulmaktadır.

4 ** Bu kitaplar 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında okutulmaktadır.

